L’IEC reacciona a la polèmica sobre la simplificació dels accents diacrítics en la proposta d’Ortografia de la llengua catalana

written by Redacció Unilateral | 4 d'octubre de 2016

Després de la polèmica que va aixecar la nova *Ortografia de la llengua catalana*, que, entre altres novetats, reduirà 137 accents diacrítics —com dóna/dona o molt/mòlt—, l’Institut d’Estudis Catalans va publicat ahir els arguments que han motivat el canvi. A continuació reproduïm el comunicat de l’IEC.

El 29 de setembre, la Secció Filològica va presentar davant del Ple de l’IEC la proposta d’*Ortografia de la llengua catalana*, que s’ha previst que es ratificarà en la reunió del Ple del propvinent 17 de novembre i que es comercialitzarà al principi del 2017. A partir de la presentació al Ple, s’ha obert un període de comentaris durant el qual els membres de l’Institut podran opinar sobre la idoneïtat d’aquesta proposta. **L’aplicació, un cop el Ple de l’IEC l’haurà ratificat, es durà a terme progressivament durant un període de cinc anys.**

Un dels canvis que es proposen és la reducció de la llista de mots amb accent diacrític, que passaran a ser només catorze:*bé/be*, *déu/deu*, *és/es*, *mà/ma*, *més/mes*, *món/mon*, *pèl/pel*,*què/que*, *sé/se*, *sí/si*, *són/son*, *té/te*, *ús/us*, *vós/vos*. A més, s’escriuran sense accent diacrític els compostos i derivats dels mots que encara en conservaran, com *adeu-siau*, *maredeu*,*rodamon* o *a contrapel*.

Arran del debat que la proposta ha suscitat a la Xarxa i als

mitjans de comunicació, la Secció Filològica aclareix el següent:

– L'ortografia és una qüestió del discurs escrit. No afecta la llengua oral, tot i que pot contribuir a facilitar la lectura i la pronunciació.

– L'accent diacrític és un fet d'ortografia, no un fet de llengua. El nombre de diacrítics no determina ni la riquesa ni la genuïnitat del català. De fet, tenen accents diacrítics moltíssimes llengües, mentre que moltes altres no en tenen cap.

– La simplificació dels diacrítics afavoreix l'aprenentatge de l'ortografia, no l'aprenentatge de la llengua.

– Una bona part de l'ortografia és arbitrària; una altra part obeeix a raons etimològiques. Per això mateix, no sembla adequat comparar l'accent diacrític amb la *h* o la ela geminada, atès que l'accent diacrític no és etimològic.

– La quantitat de diacrítics en els mots catalans s'havia multiplicat de l'època de Pompeu Fabra ençà: d'una cinquantena a més de cent cinquanta. Els diacrítics compleixen la funció de desambiguar el sentit d'un mot o facilitar-ne la lectura als qui no són parlants natius, però la major part dels accents diacrítics dels mots catalans actuals no fan aquest paper ara com ara.

– La tria dels mots que conserven l'accent diacrític, tots monosíl·labs, obeeix a raons diferents perquè ha estat fruit d'intensos debats per a arribar a un consens: el criteri que descriu la major part dels casos és l'alternança entre un mot lèxic i un mot gramatical àton (*són-son*; *mà-ma*; *és-es*). Tot i això, hi ha dos casos que són excepció en aquesta regla:*déu/deu* i *bé/be*, tots dos restringits per la seva freqüència d'ús. El criteri anterior es podria aplicar a altres parelles de mots –*sa* (adjectiu i pronom), *lent* (adjectiu i nom), *vol* (nom i verb), etc.–, casos que no s'han

considerat perquè ja no duen cap accent diacrític que els diferenciï.

– Si la simplificació dels diacrítics pogués ser un problema greu, com ens ho faríem per no confondre *soc* (basar) i *soc*(calçat), ambdós sense accent, amb el verb sóc? I com distingiríem *deu* (nombre) de *deu* (doll d'aigua)? D'altra banda, per què hem de reclamar un accent diacrític per a *vénen* (de venir) i no per a *venien*, si també conflueix amb l'imperfet del verb *vendre*? I per què no hauríem de fer el mateix entre *venia*(*jo venia*) i *venia* (*ell* o *ella venia*)?

– La comunicació no es fa per mitjà de paraules soltes, sinó de frases en les quals les paraules tenen un context sintàctic i semàntic. Per això, l'ambigüitat dels mots no es resol fora de context, sinó quan els mots es troben dins de frases i enunciats. Així, per exemple, la frase «Venen de França» no és ambigua, perquè no té res a veure amb l'estructura en què apareix el verb *vendre*: «Venim d'algun lloc» i «Venem alguna cosa».

– És cert que l'ambigüitat es pot donar en contextos fora de discurs: si trobem un rètol on hi diu «Institut Català del Sol», no podem saber d'entrada si es tracta d'un institut dedicat a l'estudi de l'astre o de la terra que trepitgem. Ara bé, en discurs comunicatiu, el mot *sol* no és ambigu («El sol és una font d'energia»; «El sol d'aquesta comarca és molt ric per al conreu de verdura»). També hi pot haver ambigüitat semàntica quan dues unitats apareixen en el mateix lloc d'una cadena sintàctica i poden compartir el mateix context semàntic i comunicatiu. Perquè això s'esdevingui, d'entrada han de ser de la mateixa categoria gramatical. Entre *riu* (de *riure*) i *riu* (nom) hi pot haver confusió? I entre *nét* (nom) i *net* (adjectiu)?

Una de les raons fonamentals per a editar l'*Ortografia de la llengua catalana* és la dispersió de materials que formen la normativa ortogràfica vigent. D'aquesta manera, s'aplegaran en

un sol tractat l’ortografia fundacional, les rectificacions que hi va fer el mateix Fabra, els retocs introduïts després de Fabra i la legislació ortogràfica de la Secció Filològica d’ençà del 1984.

El dia 3 de novembre, la Secció Filològica tindrà una reunió amb els responsables d’organismes relacionats amb la llengua per a informar-los directament de la proposta i de l’aplicació que convindrà fer.